

Виконання кредитних та інших грошових зобов'язань в умовах воєнного стану

Торгівельно-промислова палата України (надалі також - ТПП України) своїм листом від 28.02.2022 року засвідчила, що військова агресія РФ проти України, яка стала підставою для введення воєнного стану на території України 24.02.2022 року, є форс-мажорною обставиною (обставиною непереборної сили).

Тобто форс-мажор звільняє позичальників від відповідальності за невиконання кредитного договору й інших грошових зобов'язань внаслідок встановлення факту непереборної сили та отримання сертифікату про такі обставини.

Важливо зазначити, що форс-мажор не звільняє від обов'язку погашення кредиту, а тільки відтерміновує його до закінчення дії форс-мажору (в цьому випадку до закінчення воєнного стану). Воєнний стан було введено строком на 30 діб з його початку 24.02.2022 року. На засіданні 15 березня, Верховна Рада України ухвалила Закон про затвердження Указу Президента України. № 133/2022 від 14.03.2022 «Про продовження строку дії воєнного стану в Україні», яким передбачено продовження строку дії воєнного стану в Україні з 05 години 30 хвилин 26 березня 2022 року строком на 30 діб.

Для того, щоб скористатися форс-мажорними обставинами потрібно переглянути пункти договору, якими врегульовано це питання. Зокрема, це стосується строку, в межах якого боржник має повідомити кредитора про наявність обставин непереборної сили, а також можливо, порядку вчинення інших дій у разі виникнення форс-мажору.

Варто відзначити, що ряд банків в Україні встановили «кредитні канікули» на час воєнного стану («Ощадбанк», «Приватбанк», «Райффайзен Банк», «Альфа-Банк», «Монобанк», «ОТП Банк»). Національний банк України надав з цього приводу роз'яснення, які необхідно брати до уваги: про кредитні канікули потрібно домовитися безпосередньо з банком; кредитні канікули - це відтермінування сплати боргу, а не його прощення; кредитні канікули - це тільки пауза, тобто відтермінування у розрахунках клієнта з банком під час воєнного стану в країні. Така "перерва" може стосуватися сплати основної суми кредиту ("тіла" кредиту) чи нарахованих відсотків; канікули не зменшують суму боргу. Можливість відстрочки сплати основної суми кредиту чи нарахованих відсотків за кредитом залежить від пропозицій конкретного банку.

За таких обставин домовленість між банком і позичальником є добровільною. Багато банків вже самостійно ініціювали відтермінування сплати за позиками, ця інформація доступна на їхніх офіційних сайтах. За додатковими деталями та умовами слід звертатися до банківської установи.

Однак, загальний алгоритм повідомлення кредитора про неможливість виконання грошового зобов'язання через обставини непереборної сили можна визначити наступним чином:

1. Роздрукувати листа Торгівельно-промислової палати України, що був згаданий вище. Його можна знайти на сайті ТПП України (www.ucsi.org.ua).
2. Написати лист до кредитора, де повідомити про виникнення форс-мажору та неможливість виконання зобов'язання, приклавши до нього роздрукований лист ТПП України від 28.02.2022 року.
3. Надіслати кредитору вказаний лист шляхом його направлення Укрпоштою з описом вкладення. Якщо немає змоги надіслати Укрпоштою, то можна його надіслати електронною поштою. Такий електронний лист, якщо є така можливість, бажано підписати електронним цифровим підписом.

Звертаємо увагу!

Форс-мажор може бути використаний тільки у випадку неможливості виконання грошового зобов'язання. Так, важливо враховувати, що станом на поточну дату відповідно до судової практики настання форс-мажорних обставин (обставин непереборної сили) як причина прострочення оплати НЕ звільняє боржника від відповідальності передбаченої ст. 625 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), бо це компенсація, а не неустойка (ВСУ від 12 квітня 2017р. у справі № 3-1462Гс16). Відповідно до ст. 625 ЦК України боржник не звільняється від відповідальності за неможливість виконання ним грошового зобов'язання. Боржник, який прострочив виконання грошового зобов'язання, на вимогу кредитора зобов'язаний сплатити суму боргу з урахуванням встановленого індексу інфляції за весь час прострочення, а також три проценти річних від простроченої суми, якщо інший розмір процентів не встановлений договором або законом. Відповідно до зазначеного рішення порушення боржником строків розрахунків є підставою для нарахування платежів, передбачених ст. 625 ЦК України, а наявність форс-мажору не звільняє боржника від обов'язку відшкодувати матеріальні втрати кредитора від знецінення грошових коштів унаслідок інфляційних процесів та не позбавляє кредитора права на отримання компенсації від боржника за користування утримуваними ним грошовими коштами

Якщо у боржника є об'єктивна можливість виконувати кредитні та інші грошові зобов'язання потрібно продовжувати це робити й далі. Крім того така добросовісна поведінка боржника допоможе економіці України та підтримає її в такий складний час.